

Toruń, dnia 26 września 2023 r.

Dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK

Katedra Prawa Handlowego, Morskiego i Postępowania Cywilnego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

w Toruniu

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Joanny Marleny Lipińskiej

pt. „Postępowanie w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”

I. Recenzowana rozprawa doktorska jest pierwszym w polskiej literaturze prawniczej monograficznym opracowaniem postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem. Zagadnienie to ma bardzo duże znaczenie praktyczne i dotyczy kwestii niezwykle ważnych z punktu widzenia rodziny, a w szczególności dziecka. Podjęcie przez Panią Magister tej problematyki należy zatem uznać za trafne i pożądane. Co istotne praca ta ma charakter interdyscyplinarny, zawiera bowiem nie tylko rozważania dotyczące prawa postępowania cywilnego, ale także odnoszące się do prawa rodzinnego i opiekuńczego. W konsekwencji Autorka w pracy w sposób całościowy przedstawiła problematykę postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem, rozpoczynając od przedstawienia kwestii materialnoprawnych, następnie omawiając postępowanie o uregulowanie kontaktów z dzieckiem by w dalszej części pracy skoncentrować się na zagadnieniach związanych z samym postępowaniem w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem. Takie podejście do tytułowego zagadnienia należy uznać ze wszech miar za właściwe.

II. Praca poza wstępem składa się z dziewięciu rozdziałów, wniosków końcowych, bibliografii, orzecznictwa oraz wykazu skrótów. Łącznie praca liczy 390 stron, w tym na część merytoryczną przypadają 372 strony. Autorka rozpoczyna pracę wstępem, zaś kończy ją wnioskami końcowymi. We wstępie Pani Doktorantka wskazuje cel badawczy oraz uzasadnia wybór tematu rozprawy doktorskiej, a także krótko przedstawia poszczególne rozdziały i wskazuje na zachodzące między nimi powiązania. We wstępie Pani mgr J.M. Lipińska nie wskazuje wprost, jakimi metodami badawczymi posługuje się w pracy. Można je jednak ustalić na podstawie treści pracy oraz zawartych w niej wyników badań naukowych.

Z kolei w zakończeniu Pani Magister podsumowuje swoje najistotniejsze ustalenia poczynione w pracy, w tym w szczególności formułuje dwa niezwykle istotne wnioski. Po pierwsze, dostrzega brak realnej skuteczności obecnej regulacji prawnej i proponuje kierunki jej zmian (albo wprowadzenie kary aresztu celem przymuszenia do realizacji kontaktów z dzieckiem albo wprowadzenia nowego przestępstwa do kodeksu karnego polegającego na uchylaniu się od realizowania kontaktów z dzieckiem). Po drugie, postuluje, aby zadośćuczynienia orzekane z tytułu naruszenia więzi rodzinnych miały wyższą wartość niż ta zasądzona przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku.

Odnosząc się do konstrukcji pracy, należy co do zasady uznać ją za prawidłową i przejrzystą. Kolejność rozdziałów i ich struktura co do zasady nie budzi zastrzeżeń. Z tym że w rozdziale I pracy zatytułowanym „Kontakty z dzieckiem – zagadnienia materialnoprawne” Autorka zamieściła punkt „Ograniczenie utrzymywania kontaktów z dzieckiem” bez zachowania numeracji stosowanej w tym rozdziale, co czyni strukturę tego rozdziału w tym zakresie niejasną. Ponadto w rozdziale II pracy pt. „Uwagi prawnoporównawcze” powinien być wyodrębniony punkt 1 pt. „Uwagi wprowadzające” oraz punkt 6 pt. „Wnioski wypływające z analizy prawnoporównawczej”. Z kolei w rozdziale IV pracy pt. „Sąd w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem” w punkcie 2 pt. „Jurysdykcja krajowa” pewne wątpliwości wywołuje układ treści, Autorka najpierw omawia przepisy o jurysdykcji krajowej uregulowane w kodeksie postępowania cywilnego, a następnie wskazuje na przepisy unijne i umowy międzynarodowe, w sytuacji, gdy przepisy prawa polskiego stosuje się dopiero wtedy, gdy brak jest podstaw do zastosowania przepisu prawa unijnego lub postanowień umowy międzynarodowej, której Polska jest stroną. Ponadto Pani Magister można też zarzucić pewną niekonsekwencję w zakresie określania punktów 1 kolejnych rozdziałów (I, III, IV, VII), tj. w rozdziale I są to Zagadnienia wprowadzające, w rozdziale III są to Uwagi wprowadzające, w rozdziale IV – Uwagi ogólne, zaś w rozdziale VII – Zagadnienia ogólne.

III. Odnosząc się do zastosowanych w pracy metod badawczych, to biorąc pod uwagę treść pracy, w tym zawarte w niej wywody, należy wskazać, że Autorka posługuje się w pracy co do zasady dwiema następującymi metodami badawczymi: metodą dogmatycznoprawną oraz metodą komparatystyczną. Doktorantka w głównej mierze posługuje się metodą dogmatycznoprawną służącą ustaleniu treści norm prawnych, które regulują tytułowe zagadnienie. Autorka przedstawia w pracy wykładnię tych przepisów oraz formułowane na ich tle poglądy, a także dokonuje samodzielnej ich wykładni. Przy wykładni przepisów stosuje przede wszystkim reguły wykładni, które mają charakter językowy oraz funkcjonalny. Metoda prawnoporównawcza została zastosowana przez Panią Magister w rozdziale II pracy. W rozdziale tym przedstawiono regulację prawną tej instytucji w prawie niemieckim, hiszpańskim, włoskim i francuskim. Niestety brakuje wyjaśnienia przez Autorkę przyczyn wyboru właśnie tych porządków prawnych oraz sformułowania wniosków wynikających z przeprowadzonych badań prawnoporównawczych. Wnioski takie niewątpliwie wzbogaciłyby wartość merytoryczną pracy. Wartościujące ustalenie tożsamości, różnic i podobieństw w

analizowanych porządkach prawnych stanowi niezwykle cenną i przydatną umiejętność i zarazem stanowi cel badań prawnoporównawczych.

Autorka w ramach prowadzonych badań co do zasady wykorzystwała prawidłowo dostępną krajową literaturę przedmiotu oraz orzecznictwo sądowe, a także kilka pozycji z literatury zagranicznej.

Praca napisana jest dobrym językiem prawniczym z dużą dbałością nie tylko o język, ale także styl wypowiedzi. Rozważania Autorki są jasne, konsekwentne i logicznie uporządkowane. W pracy nie ma zbędnych powtórzeń. Autorka w sposób prawidłowy prezentuje poglądy przedstawicieli nauki oraz orzecznictwo sądowe, unika zbędnego cytowania treści orzeczeń sądowych oraz nazbyt obszernego przytaczania poglądów innych autorów. Umiejętnie wybiera zasadnicze argumenty, które legły u podstaw przytaczanych przez Nią poglądów. Każdorazowo po zaprezentowaniu stanowisk przedstawicieli nauki oraz judykatury o do zasady prezentuje własne stanowisko oraz je uzasadnia.

Drobne błędy literowe (np. na str. 29 jest sugorotka, a powinno być surogotka, na str. 86 jest trapią zamiast terapią, na str. 134 jest że zamiast ze, na str. 161 jest pastwa zamiast państwa, na str. 164 jest de facto zamiast de facto, na str. 181 w przypisie 57 oraz na str. 214 w przypisie 3 jest Huliasz zamiast Hulisz, na str. 197 w przypisie 4 jest Torusa zamiast Torbusa) oraz interpunkcyjne nie podważają twierdzenia, że recenzowana praca jest starannie napisana.

IV. W rozdziale pierwszym pracy pt. „Kontakty z dzieckiem – zagadnienia materialnoprawne” Autorka zawarła interesujące i wartościowe rozważania na temat zakresu podmiotowego kontaktów z dzieckiem, ustalenia sposobu utrzymywania kontaktów z dzieckiem, formy kontaktów, ograniczenia utrzymywania kontaktów z dzieckiem, zakazu utrzymywania kontaktów z dzieckiem, rozstrzygnięć dodatkowych oraz zmiany rozstrzygnięcia o kontaktach z dzieckiem. Rozważania Autorki zawarte w tym rozdziale są interesujące oraz co do zasady trafne. Pani Magister rzetelnie omawia także te zagadnienia, które są sporne w literaturze przedmiotu i co do zasady prezentuje też własne stanowisko. W dwóch jednak wypadkach Pani Doktorantka nie zajęła swojego stanowiska. Po pierwsze, na str. 23 -24 w zakresie odpowiedzi na pytanie, czy w świetle przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzicom dorosłego dziecka, które jest ubezwłasnowolnione całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej i dla którego ustanowiono opiekuna niebędącego rodzicem przysługuje roszczenie o uregulowanie kontaktów z tym dzieckiem, wskazała przy tym, że inne stanowisko w tym zakresie prezentuje Sąd Najwyższy, inne zaś D. Wybrańczyk (przypis 29 na str. 24). Po drugie, na str. 47, w tym w przypisie 127 Autorka zaprezentowała rozbieżne poglądy co do przyczyn ustania powinowactwa, natomiast nie opowiedziała się wprost za żadnym z przedstawionych poglądów.

Z kolei warte odnotowania jest to, że Pani Doktorantka odnosi się w pracy także do formułowanych w nauce postulatów *de lege ferenda*, tj. przedstawia je i ocenia ze swojego punktu widzenia, jak np. na str. 78-80 postulat zgłoszony przez H. Haaka, czy na str. 90-91 – postulat sformułowany przez W. Stojanowską. Niezwykle wartościowe nie tylko z punktu widzenia naukowego są także rozważania Pani Magister dotyczące sposobu wykonywania kontaktów bezpośrednich i pośrednich oraz podkreślenia istotnego aspektu tych kontaktów, jakim jest prawo do informacji o dziecku.

Z kolei w rozdziale drugim pt. „Uwagi prawnoporównawcze” Autorka w sposób syntetyczny przedstawiła regulację prawną analizowanego w pracy postępowania w prawie niemieckim, hiszpańskim, włoskim i francuskim. Uwagi te czynione są na podstawie literatury zagranicznej oraz polskiej. Jak to wyżej wskazano brakuje w tym rozdziale uwag wprowadzających, w których Pani Magister wyjaśniłaby przyczynę wyboru wymienionych wyżej porządków prawnych oraz wniosków wypływających z przeprowadzonych badań prawnoporównawczych. Brak tych punktów zdecydowanie obniża wartość zawartych w tym rozdziale uwag, ponieważ trudno jest ocenić ich przydatność z punktu widzenia pracy Pani Doktorantki, skoro nie wywodzi ona z nich żadnych postulatów *de lege ferenda* lub nie wykorzystuje ich do oceny krajowych rozwiązań prawnych. Co prawda w poszczególnych rozdziałach Autorka niekiedy nawiązuje do uwag prawnoporównawczych, np. w zakresie stosowanych sankcji za niewykonywanie kontaktów z dzieckiem, ale wydaje się to niewystarczające.

Przechodząc do rozdziału trzeciego pracy pt. „Uregulowanie kontaktów z dzieckiem”, to w rozdziale tym Pani Magister przedstawiła następujące zagadnienia: postępowanie nieprocesowe o uregulowanie kontaktów z dzieckiem, kumulację roszczeń o ustalenie kontaktów z dzieckiem z roszczeniem dotyczącym władzy rodzicielskiej, kumulację roszczeń o kontakty z dzieckiem z roszczeniami w sprawach małżeńskich, kumulację roszczeń o kontakty z dzieckiem z roszczeniami ze stosunków między rodzicami a dziećmi oraz ugodę zawartą przed sądem lub mediatorem. W pierwszej kolejności nasuwa się wątpliwość, czy słowo „kumulacja” jest w tym rozdziale właściwie użyte. Kumulacja roszczeń jest to pojęcie używane na oznaczenie instytucji z art. 193 k.p.c., która oczywiście na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. może mieć też zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym, tymczasem Autorka pracy, pomimo że w rozdziale trzecim pisze o kumulacji, nie odwołuje się do art. 193 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Natomiast w punkcie 3, na str. 126 odwołuje się do art. 219 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Warto zatem byłoby wyjaśnić, czy w kolejnych punktach tego rozdziału dotyczących „kumulacji roszczeń” chodzi o kumulację roszczeń w rozumieniu art. 193 k.p.c., czy o połączenie spraw do ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia na podstawie art. 219 k.p.c., czy też o możliwość łącznego dochodzenia roszczeń wynikającą z przepisów szczególnych.

Ponadto na str. 105 w zdaniu ostatnim, Pani Magister pisze o „postępowaniu rozpoznawczym oraz odwoławczym w procesie” w sytuacji, gdy postępowanie odwoławcze również jest postępowaniem rozpoznawczym. Autorka na str. 145-147 w ramach postulatów *de lege ferenda* rozważa „skumulowanie roszczeń” w sprawach o

kontakty z dzieckiem z roszczeniami o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka od ojca/matki. Pani Magister rozróżnia przy tym sytuację, gdy chodzi o ustalenie pochodzenia dziecka od ojca/matki od sytuacji, gdy chodzi o zaprzeczenie pochodzenia dziecka od ojca/matki, dochodzi przy tym do dyskusyjnego wniosku, że także w procesie o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka od ojca/matki można dochodzić prawa do kontaktów z dzieckiem, w sytuacji, gdy jak sama zauważa, sprawy te rozpoznawane są w różnych trybach. Zagadnienie to wymagałoby głębszej analizy.

Ponadto na str. 147 pracy jest art. 113⁶ k.p.c., a chyba powinno być 113⁶ k.r.o.

Z kolei na str. 155, na której Autorka odwołuje się do art. 355 k.p.c., tam gdzie odnosi ten przepis do postępowania nieprocesowego powinno być odwołanie do art. 13 § 2 k.p.c. Podobnie na str. 151, na której pisze o art. 202¹ k.p.c. w odniesieniu do postępowania nieprocesowego.

W pozostałym zakresie rozważania Pani Magister zawarte w tym rozdziale nie budzą wątpliwości, są szczegółowe i rzetelnie udokumentowane.

W rozdziale czwartym pracy pt. „Sąd w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem” Pani Magister zamieściła uwagi na temat jurysdykcji krajowej, właściwości sądu, badania jurysdykcji krajowej i właściwości sądu oraz skutków prawnych braku jurysdykcji krajowej oraz niewłaściwości sądu, a także składu sądu. Poczynione w tym rozdziale rozważania są wnikliwe, jeżeli chodzi o kwestie związane z właściwością sądu oraz jego składem. Pewne wątpliwości można zgłosić do sposobu omówienia przez Autorkę jurysdykcji krajowej, po pierwsze jak to wyżej wskazano, można zgłosić zastrzeżenia, co do kolejności omówienia przepisów o jurysdykcji krajowej, tj. najpierw przepisów kodeksu postępowania cywilnego, potem przepisów unijnych, a na koniec wskazania umów międzynarodowych. Po drugie, pewien niedosyt pozostaje w zakresie omówienia przez Panią Doktorantkę regulacji unijnej oraz umów międzynarodowych dotyczących tytułowego zagadnienia. Brak jest bowiem szerszych rozważań na temat tego, w jakich wypadkach, jakie przepisy należy stosować (oprócz krótkiej informacji o zasadach stosowania tych przepisów zawartej na str. 168 w akapicie ostatnim), jakie zachodzą między nimi relacje. Brak jest też bliższej analizy przepisów unijnych, tj. rozporządzenia nr 2019/1111 (poświęca mu Autorka 1,5 strony, nie odwołuje się przy tym do żadnej literatury w tym zakresie z wyjątkiem pracy K. Weiza powołanej w przypisie nr 26) oraz wskazanych w pracy umów.

Ponadto w rozdziale tym na str. 174 Pani Magister pisze, podobnie zresztą jak w dalszej części pracy o „wniosku wszczynającym postępowanie” zamiast o „wniosku o wszczęcie postępowania”, jak określa ten wniosek ustawodawca w art. 511 § 1 k.p.c. Poza tym na str. 175 Pani Magister pisze o „odrębnym postępowaniu nieprocesowym” w sytuacji, gdy w ramach postępowania nieprocesowego nie wyróżnia się postępowań odrębnych, takowe występują jedynie w procesie cywilnym. Proponuję również doprecyzować zdanie ostatnie na str. 196 poprzez dodanie, że nieważność postępowania sąd drugiej

instancji stwierdzi z urzędu w wypadku wniesienia apelacji. Bez wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji nie ma możliwości stwierdzenia z urzędu nieważności postępowania.

Z kolei w rozdziale piątym rozprawy doktorskiej zatytułowanym „Uczestnicy postępowania w sprawach o wykonywanie kontaktów z dzieckiem” Pani Magister przedstawiła atrybuty uczestnika postępowania, legitymację procesową uczestników postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem oraz prokuratora, Rzecznika Praw Obywatelskich, a także Rzecznika Praw Dziecka. Rozważania zawarte w tym rozdziale są dość ogólne, z wyjątkiem tych dotyczących legitymacji procesowej prokuratora, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. W rozdziale tym brakuje mi szerszych rozważań na temat tego, kto może być jego uczestnikiem w świetle art. 510 k.p.c., jaki status w tym postępowaniu ma dziecko lub jego przedstawiciel ustawowy lub członkowie jego rodziny (rodzice, rodzeństwo, dziadkowie). W zasadzie ogólne, podsumowujące zdanie co do osób uprawnionych do udziału w tym postępowaniu zawarła Autorka w punkcie 2 tego rozdziału dotyczącym legitymacji procesowej, na str. 206. Z kolei na str. 200 Pani Magister wskazuje jedynie, że przepis art. 573 § 1 k.p.c. ma zastosowanie względem osoby, która w rozumieniu art. 510 k.p.c. jest uczestnikiem postępowania. Z kolei na str. 201 pisze, że dziecko w sprawie o wykonywanie kontaktów z dzieckiem nie jest uczestnikiem postępowania w rozumieniu art. 510 k.p.c., ale bliżej nie rozwija tego zagadnienia.

Przechodząc do rozdziału szóstego pt. „Wszczęcie i wnioski wszczynający postępowanie w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”, to w rozdziale tym Pani Doktorantka omawia następujące zagadnienia: wszczęcie postępowania, warunki formalne wniosku o zagrożenie nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej oraz warunki formalne wniosku o nakazanie zapłaty sumy pieniężnej, a także wymagania fiskalne dotyczące tych wniosków oraz skutki prawne braków formalnych lub fiskalnych wymienionych wniosków. Nawiązując do wcześniej zgłoszonej uwagi co do używania przez Panią Magister zwrotu „wniosek wszczynający postępowanie” zamiast „wniosek o wszczęcie postępowania”, jak stanowi art. 511 § 1 k.p.c., należy postulować o rozważenie na potrzeby publikacji zmiany tytułu tego rozdziału. Ponadto tam, gdzie Pani Doktorantka pisze o usuwaniu braków formalnych wniosku i odwołuje się do art. 130 lub 130^{1a} k.p.c. (str. 235-236 oraz 247) powinna powołać te przepisy w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Poza tymi uwagami, rozdział ten nie budzi większych zastrzeżeń. Autorka pracy omówiła w nim w sposób szczegółowy wszystkie istotne kwestie związane z przygotowaniem wniosków o wszczęcie postępowania, stawianych im wymagań formalnych oraz związanych z nimi obowiązków fiskalnych.

Kluczowy z punktu widzenia tytułu rozprawy doktorskiej jest też rozdział siódmy pracy pt. „Przebieg postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”. Jest to bardzo wartościowy rozdział, w którym Pani Magister w sposób wnikliwy i wieloaspektowy przedstawiła takie zagadnienia jak: wysłuchanie uczestników i dziecka oraz dowody przeprowadzane w tym postępowaniu. Autorka pracy odwołuje się przy tym do bardzo aktualnych przykładów dowodów, jak np. wydruki informacji z

portali społecznościowych, SMS, nagrania z monitoringu itp. Jedyny zarzut, jaki można w zakresie tego rozdziału postawić Pani Doktorantce jest taki, że nie wyczerpała ona najnowszej, bogatej literatury oraz orzecznictwa sądowego dotyczącego dowodów w postępowaniu cywilnym, a w szczególności „nowych środków dowodowych” i ich oceny. Powoływanie w pracy doktorskiej artykułu opublikowanego na blogu prawniczym nie jest zabiegiem pożądanym (chodzi o przypis 68 na str. 266).

W rozprawie doktorskiej ważny jest również rozdział ósmy zatytułowany „Rozstrzygnięcia w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”. W rozdziale tym Autorka pracy przedstawiła i omówiła najważniejsze rozstrzygnięcia, jakie mogą zapaść w tym postępowaniu, tj. postanowienie o zagrożeniu nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, postanowienie o oddaleniu wniosku o zagrożeniu nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, postanowienie o nakazaniu zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, postanowienie o oddaleniu wniosku o nakazanie zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, postanowienie o zwrocie wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem kontaktów z dzieckiem oraz postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w rozdziale tym Pani Magister powinna zawrzeć punkt pierwszy zatytułowany „Uwagi wprowadzające”, w którym wyjaśniłaby, co rozumie pod pojęciem rozstrzygnięcia, gdyż termin ten nie jest jednoznacznie określany w literaturze (według jednych autorów obejmuje on tylko rozstrzygnięcia merytoryczne, według innych zaś także formalne). Poza tym warto by było wyjaśnić w ramach tych uwag, że w postępowaniu tym sąd może wydać także inne rozstrzygnięcia, np. o odrzuceniu wniosku o wszczęcie postępowania i wyjaśnić, dlaczego Autorka omawia tylko wybrane rozstrzygnięcia. W obecnym brzmieniu pracy jest to niejasne i wywołuje pewien niedosyt. Ponadto wydaje się, że bardziej czytelne by było, gdyby w tytułach punktów 2 i 4 tego rozdziału Pani Magister również pisała o postanowieniu o oddaleniu, zamiast o oddaleniu wniosku. W rozdziale tym na str. 320 i 326 Autorka zawarła uwagi na temat zaskarżalności wskazanych tam postanowień (postanowienia o zwrocie wydatków oraz postanowienia o umorzeniu postępowania) w sytuacji gdy środkiem zaskarżenia poświęcony jest rozdział ostatni i tam powinny się znaleźć te uwagi.

Przechodząc do ostatniego, dziewiątego rozdziału pracy pt. „Środki zaskarżenia w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”, należy zauważyć, że w rozdziale tym Pani Doktorantka omawia zażalenie oraz wskazuje środki, które nie przysługują w postępowaniu w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem, tj. apelacja, skarga kasacyjna, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Analiza zażalenia w postępowaniu w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem jest wnikliwa, szczegółowa i rzetelnie udokumentowana, licznymi odwołaniami do literatury przedmiotu oraz orzecznictwa sądowego. Wywody Pani Magister w tym zakresie są trafne i zasługują na akceptację, podobnie jak wniosek zawarty na str. 368, a dotyczący niedopuszczalności w tym postępowaniu skargi o wznowienie postępowania.

V. Strona formalna pracy nie budzi zastrzeżeń. Praca napisana jest bez błędów językowych. Literatura oraz orzecznictwo cytowane są prawidłowo. Wskazane w recenzji uwagi w dużej mierze mają charakter polemiczny i nie podważają wartości merytorycznej dysertacji. Zdecydowana większość poglądów zaprezentowanych przez Panią Doktorantkę jest teoretycznie, dogmatycznie i logicznie uzasadniona. W pracy Pani Magister wykazała się wiedzą naukową z zakresu prawa postępowania cywilnego oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Reasumując, recenzowana praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez ustawodawcę w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), stanowiąc oryginalne rozwiązanie naukowe problemu badawczego oraz wykazuje ogólną wiedzę Pani Joanny Marleny Lipińskiej z zakresu prawa, w tym w szczególności prawa postępowania cywilnego i może być przedmiotem dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK